

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การศึกษาบทสູ່ขວຸ້ວຍและพิธีສູ່ຂວຸ້ວຍຂອງชาวไทลື້ອ อำเภอบัว จังหวัดน่าน

ชื่อผู้วิจัย นายสมพงษ์ จิตอารีย์

ศิลปศาสตรมหาบัณเฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธ์ุ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ เรณู วิชาศิลปี กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทสູ່ຂວຸ້ວຍและพิธีສູ່ຂວຸ້ວຍຂອງชาวไทลື້ອ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทสູ່ຂວຸ້ວຍ บทบาทและหน้าที่ของพิธีສູ່ຂວຸ້ວຍในบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของชาวไทลື້ອ พื้นที่ที่ทำการวิจัยคือ หมู่บ้านเก็ด บ้านเฮี้ย บ้านตืนตอก อำเภอบัว จังหวัดน่าน โดยศึกษาเนื้อหาของบทสູ່ຂວຸ້ວຍจากข้อมูลที่สืบทอดทางมุขปาฐะ และข้อมูลจากเอกสารภาษาล้านนา ข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍนาค พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍสามเณร พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍคู่บ่าวสาว พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍบุคคลที่จะจากถิ่น พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍคนเจ็บไข้ พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ อาจารย์วัด พิธีສູ່ຂວຸ້ວຍควาย และพิธีສູ່ຂວຸ້ວຍข้าว

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลจากวิทยากรขณะประกอบพิธี สູ່ຂວຸ້ວຍในสถานการณ์จริง ด้วยเครื่องบันทึกเสียง การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเภทของบทสູ່ຂວຸ້ວຍไทลື້ອแบ่งตามโอกาสและวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบพิธีแยกได้เป็น 4 ประเภท ประกอบไปด้วยบทสູ່ຂວຸ້ວຍในพิธีเปลี่ยนผ่าน บทสູ່ຂວຸ້ວຍที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล บทสູ່ຂວຸ້ວຍสำหรับบุคคลที่สำคัญในชุมชนและบทสູ່ຂວຸ້ວຍเกี่ยวกับการเกษตร

โครงสร้างโดยรวมของบทสູ່ຂວຸ້ວຍไทลື້ອที่ใช้สำหรับบุคคลทุกประเภทมี 8 ขั้นตอนได้แก่บทขึ้นต้น หรืออารัมภบท บทบรรยายเครื่องบายศรี บทเชิญขวัญ บทป้อนขวัญ บทปิดเคราะห์ บทกวาดโชค บทผูกขวัญ และบทมอบขวัญให้แก่เจ้าของขวัญ

บทสູ່ຂວຸ້ວຍที่เกี่ยวกับการเกษตรมีโครงสร้าง 5 ขั้นตอนได้แก่ บทขึ้นต้นหรือ อารัมภบท บทบรรยายเครื่องบายศรี บทเชิญขวัญ บทป้อนขวัญและบทมอบขวัญ

รูปแบบคำประพันธ์ของบทสູ່ขวัญไทลื้อมีลักษณะเป็นร่าย มีร้อยแก้วแทรกอยู่ในบางวรรค ลักษณะการใช้ภาษาในบทสູ່ขวัญ ใช้ภาษาเรียบง่าย มีใช้คำศัพท์บาลีปนอยู่บ้างมีการใช้ภาษาเป็นลักษณะการบรรยาย และการพรรณนาความ

การประกอบพิธีสູ່ขวัญแต่ละประเภทมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีเช่นเดียวกันทุกพิธีคือ การเตรียมขันบายศรีและเครื่องประกอบพิธีอื่นๆ การจัดเตรียมขันตั้งอาจารย์ ลำดับขั้นตอนของการประกอบพิธีสູ່ขวัญแต่ละประเภทเป็นลักษณะเดียวกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของพิธีสູ່ขวัญที่มีต่อชุมชนไทลื้อสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการได้แก่

1. เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ สร้างขวัญกำลังใจ และความเชื่อมั่น
2. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี การรวมพลังให้ชุมชนเป็นปึกแผ่น
3. เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมทางจริยธรรมที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้น

4. พิธีสູ່ขวัญทำให้เกิดความสืบเนื่อง และความมั่นคงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะพิธีสູ່ขวัญที่มีลักษณะเด่นที่สุดของชุมชนไทลื้อ คือ พิธีสູ່ขวัญควายของเกษตรกรหมู่บ้านเกิด ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงความคงอยู่ของวัฒนธรรมการทำนาแบบดั้งเดิม

Thesis Title	A Study of Khwan Texts and Rituals of Tai Lue in Pua District, Nan Province		
Author	Mr. Sompong Jitaree		
M.A.	Lanna Language and Literature		
Examining Committee	Assoc. Prof. Songsak Prangwatthanakun	Chairman	
	Assoc. Prof. Dr. Sompong Witayasakpan	Member	
	Assoc. Prof. Ranoo Wichasin	Member	

ABSTRACT

The objectives of this study are twofold: (1) to study the texts and rituals of the soul ceremony (Su Kwan) observed by the Thi Lue and (2) to determine the significance of the ceremony in relation to the Tai Lue cultural and social structure in which it takes place.

The data for the study were obtained from informants at Ban Ket, Ban Hia, and Ban Teen Tok of Pua District, Nan Province, who spontaneously recited verbal rituals, which are transmitted orally across generations, from actual ceremonies and also from informal interviews. The secondary data were obtained from Lanna literary documents.

It is found that the kwan or soul ritual texts are divided into four groups according to occasion and purpose of the ceremony: (1) rites of passage ceremonies, namely novice-to-be, novice, newlyweds, individuals leaving town for employment; (2) ceremonies for the sick; (3) ceremonies for important village individuals, namely the village heads and councilmen and the laymen who serve as masters of religious ceremonies; (4) ceremonies for water buffaloes after harvest season and ceremonies for rice growing.

In terms of the kwan patterns, it is found that there are eight steps for ceremonies for individuals: introduction, description of offerings, calling of the kwan, acts of offerings, warding off misfortune, attracting good fortune, binding of the kwan, and presentation of the kwan for the designated individual. The ceremonies for agricultural activities consists of five steps: introduction, description of offerings, calling of the kwan, acts of offerings, and directing of the kwan. The preparation for each ceremony, the types of offerings, the decorated offering bowls for the ceremony, and the ritual fees are the same for both types of ceremonies. The verbal rituals are performed narratively in a type of verse recitation mixed with some prose. The language is simple although certain Pali terms were used.

Finally, it is found that these ceremonies serve various social functions as follows:

1. fulfilling the spiritual needs and improving the morale and confidence of the recipient of the ritual,
2. emphasizing solidarity and cohesion among community members,

3. promoting the socialization process through the implantation of values and moral behavior of the speech community, leading to a better quality of life.
4. maintaining the traditional community way of rice farming with water buffaloes, as such activities are still practiced predominantly by farmers of Ban Ket.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University